

A.I 572

Kõigi maade tööliised, ühinege!

Tööliliste Võitlus

Iseseiswa Sotsialistliku Töölispartei häälekandja.

Nr. 2.

Tallinnas, laupäewal, 18. nowembril 1922.

Nr. 2.

Toimetus ja talitus:

Lai tänaw 35, krt. 3. Adr.: Tallinn, postkast 367.

TELLIMISE HIND: 20 marka kuus.

Üksik nummer 10 marka.

Sisu: —g. Kõik jääb wana wiisi! — K. Freiberg „Tööraha ühine wäerind“. — J. P. Majanduspoliitika wõi ponksipoliitika? — Ometi kord awalikkus! — K. Freiberg. „Tööraha walitsus“ ehk kommunistide nurjaläinud katse tööerakonnaga koos „tööraha ühist wäerinda“ teostada. — Riigikogust. — K. F. Prantsuse Kommunistliku Partei lagunemise lõpp. — Wälismailt. — Profaan. Põiklõiked. — Kroonika. — Toimet. tulnud kirjad. — Iseseiswa Sotsialistliku Töölispartei I. kongress.

Kõik jääb wana wiisi!

Kui tööerakond rohkem kui kuu aja eest „walitsuse kriisi“ ehk dieti jandi korraldas, siis oli meile algusest saadik selge, et siin ainult walimiseelse mandöwriga tegemist on. Kriis andis võimaluse rühmade seisukohti ja nõudmisi jälle awalikkuse ette tanda, programmilisi jõnu teha ja oma „õiget“ wärmi näidata, mis ühes koos walitsedes kippus tuhmits minema, nii et ei suudetud enam noormaaliitu kuidagi wanast maaliidust lahutada.

Nüüd ollakse sellest jandist tüdinemud ja ja „uus“ riigivanem R. Pääts on riigikogule esitanud „uue“ walitsuse nimestiku, kus — kõik endised ministrid endistel kohtadel, ainult ühe wäike muudatusega — helde käega põllumees Spsbergile on jäetud ainult teedeministeerium, kuna kaubandus-tööstusministeerium on antud rahaministri — ja põllumees Westeli hoole. Neid ridu kirjutades ei ole veel „seaduseks saanud“ riigikogu otsus jelle koosseisu kohta, kuid see otsus on ette teada. Pääts esitas jelle ometi riigikogule teades, et tööerakond poolt on.

Kui ei ole siis uues walitsuses midagi muutunud. Endine poliitika jätkub täies ulatuses. Endiselt lastakse riigi warandusi ja riigi ettevõtteid väga ligidal seiswate erakogatajate kätte libiseda. Endiselt aetakse edasi kuuksaks saanud bauer-sauerlikku „harduspoliitikat“, millest otse anektodilisi lugusid jutustatakse ja mis kõige laialisemates kihedest suurte rahulolematust on äratanud. Endiselt jääwad koolid kõigi seaduste kuste krist-

liku erakonna usuõpetuse ifke alla. Endiselt kutsutakse õpetajaid ja õpilasi taga nende poliitiliste waadete pärast, nende waadete wõimaliku arenemise pärast. Endiselt jääb walitsema ka Sootsi „wenemoeline“ kord järgiwäes ja wenemeelsete, koguni monarhistlikkude ohwitseeride wõim juhtiwatel kohtadel.

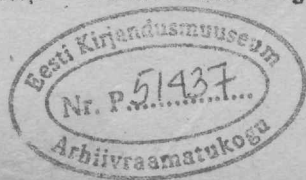
Tööerakonnal oli siiski tarmis nagu teha, nagu oleks ta kriisist midagi wõitnud. Sel leparast lasti oma häälekandjas jutt lahti, et põllumehed leidnud Päätsi töökawa liig „punase“ olewat, muudugi punasema „endise“ walitsuse katwast! Wõib ju olla, et kogupõllumehed ühes jakslastega „koalitsiooni tehes“ ihaldaksid mõne „kindla käega“ mehe järele Itaalia fascistide eeskujul. Kuid see ei muuda jennise walitsuse kurssi. Kõik jääb wana wiisi!

—g.

„Tööraha ühine wäerind“.

„Kõigi maade tööliised ühinege!“, — see on rahmuswahelise töölis- ja sotsialistliku liikumise hüüdsõnaks olnud juba „kommunistlikust manifestist“ saadik. Tööliisklassi tugevus seisab tööliste armulises ülekaalus kodanlike kihtide üle ja nende klassilises ühistundes ja ühtekuuluwuses. Tööliisklass on ähwardaw jõud ainult niikaua, kuikaua ta kujutab enesest lahutamata üksust. Iga omawaheline wõitlus tööliisklassi ridades wähen-dab ta klassijõudu ja muudab ta wastuseisu kodanlike jõude nulliks.

Ainult tõeline tööraha ühine wäerind, ainult tõeline kogu tööliisklassi organisatsioon



niline ühtesulamine, fraktsiooniliste tülide lõpetamine üldiste huwide kasuks, parteiliste huwide tagaplaanile asetamine suudab töölisklassi jõudu suurendada wõitluselks kodanluse pääletungimise wastu kui ka oma ajaloolise ülesande teostamisel — sotsialistliku revolutsiooni läbitoomisel. Sel kindlal aratundmisel on rahwuswaheline töölisklass alati olnud ja sel põhjusel olidki kogu ilma töowäe jõud organisatsiooniliselt koondatud ühe keskkohta — Internatsionaali — ümber.

Suure ilma sõja lahtipuhkemisega purunes aga töölise rahwuswaheline ühedus, Internatsionaal, kindudeks. Runni siamaani, ligemale kümne aasta kestel, ei ole suudetud kogu ilma töölisi jälle ühe rahwuswahelise keskkohta ümber koguda. Riikjad parteilised huwid olid siin ülepeaasjata takistusi loonud...

Kuid laialistes töölise hulkades on ometi püsima jäänud tung ühinemiseks, ja see tung on eriti wiimasel ajal kaswanud wägewaks jõuks, millega ka need parteid on sunnitud rehkendama, kes senni otse oma põhimõtteks pidasid töölisklassi mimesse osja killustada.

Kommunistlik Internatsionaal on alati olnud mitte rahwuswaheliseks töölisklassi jõudude kogujaks, waid killustajaks. Ta ei ole tahtnud selle revolutsioonilist tiibagi ühte liita. Ta on alusest saadik olnud kitsas parteiline ajutus, kuhu pääsesid ainult need, kes vähemais asjuski ilma tingimisteta tunnistasid Wenemaa Kommunistliku partei taktilisi ja organisatsioonilisi wõtteid, kes olid täiesti sõnakuulelikud wäiksele „juhtide“ jalkonnale. Kõigile teistele revolutsioonilistele parteidele oli sinna pääsemine finni ja nende wastu peeti kõige wihasemat wõitlust — wihasemat, kui kodanluse wastu. Nõnda lõhuti kogu neidki parteisid, kes olid juba kommunistlikku Internatsionaali wastuwõetud — ja see lõhkumine kestab weel edasi, ega ole lõppu näha. Kommunistlik Internatsionaal on jäänud üheks kitsaks ja äärmiselt fallimatuks parteiks rahwuswahelises töowäes.

Tema põhimõtted käiwad igas asjas otse risti wastu töölisklassi ühinemistungile, tööraha ühise wäerinna mõttele.

Kui niidud need samad kommunistid näo teewad, et nemadki „tööraha ühist wäerinda“ tahawad teostada, et nemad need ainsad ühise wäerinna eest wõitlejad olla, siis on see ainult iseloomulik taktiline wõte, manöwer, mida ette wõtma pidid sundima väga tõsised põhjused, ja mille tagamõtted mitte just kõige ausamad polnud.

Kommunistide „tööraha ühise wäerinna“ manöwrist riisub wiimase kätte Kommunistliku Internatsionaali esimehe Sinowjowi programmine kirjutus „Kommunist-

liku Internatsionaali“ 19. numbris. Seal on omapärane teooria ülessestatud, mis paljastab neid põhjusi, mis kommuniste sundisid seda hiiudõna omaks wõtma, ja neid sihte, mis nad selle hiiudõnaga tahtsid kätte saada.

Ja Sinowjew tunnistas wäga otsekohe- selt, et see mõte ei olnud mitte kommunistide algatus, waid laialiste töölise kithide poolt pääle surutud. Ta kirjutas sõnasõnalt: „Tagasihoidmata kaswab töölise tung ühinemisele, ühtlusele. Pea kõigis wanades tööliskitumise maades on ärganud oma jõu poolest senni olematu, mõnigikord otse stiiühiline püüd ühtluse poole... See stiiühiline liikumine ühtluse poole on käesolewa filmapilgu tähtsaks iseäralduseks. Seda huwitawat nähtust peawad kommunistid tundma õppima ja mõistma... Kommunistidel on tarwis wasta tulla sellele tungile ühtluse poole“.

Töölise hulkades ellu tõusnud tung ühtlusele, wastukaaluks eriti kommunistide fillustamispoliitikal, oli kõige kaaluwamaks põhjuseks, mis sundis kommuniste nägu tegema, nagu oleks nemadki „ühise wäerinna“ poolehoidjad. Nad teadsid wäga hästi, et wõimatu on sellele algjõulisele liikumisele wastu seista, et sellele wastu töötada oleks kommunistide lõpuliiku surma tähendanud.

Kommunistlik Internatsionaal hakkas siis ise ühise wäerinna hiiudõnu propageerima.

Kuid kommunistid ei olekski kommunistid olnud, kui nad ilma tagamõteta oleksid ühise wäerinna mõtte pooldajateks saanud. Nendele ei olnud ju ühist wäerinda mitte selleks tarwis, et killustatud, laialipillatud, parteilistes tüldes purustatud sotsialistlikku liikumist wähegi ühtlasemale teele juhtida. Ühise wäerinna hiiudõna oli tarwis panna oma parteiliste huwide teenistusse. See pidi olema ainult puhtagitatsooniliseks mõtteks. Selle ülesandeks ei olnud mitte töölisklassi wõitlusjõu suurendamine kapitalismi pääletungimise wastu, waid ainuüksi nute poolehoidjate kogumine lagunenud kommunistlikudele parteikestele. Eriti taheti just selle hiiudõna kätte all weel wihasemat wõitlust alata teiste sotsialistlikkude woolude wastu.

Sinowjew põhjendab seda „ühise wäerinna“ teooriat ülalmainitud kirjutuses wäga kujukalt. Ühise wäerinna idee ei tohtiwat milgi tingimisel sihiks saada, waid see pidawat olema ainult „abinduks nute masfede mõtmiseks kommunisti jaoks“. Mõne Dääne kommunistliku partei juhid olla sellest teisiti aru saanud, ühise wäerinna mõttes mitte ainult agitatsiooni wõtet näinud. Kuid see olla kõige tõffem efitus. Need kommunistlikud „juhid“, kes Sinowjemi seletusega rahule ei jääwat, olla paratamata „tsentris-

tid" ja ei mõistwat kommunisti mitte midagi. Ühise wäerinna hiiüdsõna sihiks olla „oma iseiseiswa kommunistliku partei kindlustamine, oma punase ametiühisuste Internatsionaali tugewamaks tegemine“.

Säälsamas teatab Sinowjew, et wõiwat juttu olla ühiseft wäerinnaft ainult kommunistide juhtide ja kommunistidele mittekaasatundjate töölise, mitte aga kommunistide ja sotsialistlikkude parteide wahel. Scheidemanni poolehoidjate töölisestega tulla teha ühiseft wäerinda, kuna nende revolutsiooniliste parteide wastu, kes kommunistlikku Internatsionaali ei ole wastu wõetud, wõi jäänud, pidawat kommunistid tundma ainult halasamata wõitlust. Scheidemanni poolehoidjatele töölisestega tulla teha järelandmisi. Kuid samal ajal kommunistid mitte ainult ei tohtiwat, waid neil ei olla ka misüksugust õigust teha kõige pisemaidki järelandmisi niisuguste parteidele, nagu Lewy rühm Saksamaal, Serrati partei Itaalias jne. Tähendab, järelandmisi wõib teha kõige parempoolsematele sotsiaaldemokraatidele, nendega tuleb ühiseft wäerinda luua, kuna revolutsiooniliste sotsialistlikkude ja tegelikult kommunistlikkude parteidega seda milgi tingimisel ei tohtiwat... Just kui Gesti: tööerakonnaga luuakse „tööraha walitusti“, kuid iseiseiswate sotsialistidega wõideldakse elu ja surma pääle. — Sinowjew õpetab oma „õpetuse“ ähwardusega — kes ei mõistwat seda „dialektikat“ see ei mõistwat midagi ühiseft wäerinnaft!

Nii teostatwad kommunistid ühiseft wäerinda kogu ilmas! Ühine wäerind on nende juus otsekoheseks pettuseabinõuks, et mõnda teadwujeta töölise Moskwa wõimumeeste tühjaks jääwasse mõrda meelitada!

Gesti oli kommunistidel ühiseft wäerinna hiiüdsõna katte all wäga tähtis ülesanne läbi wiia — Gesti Iseiseisw Sotsialistlik Töölise Partei häwitada. See oli kommunistidel kardetaw wõistleja ja seda oli tarwis kahjutaks teha igal tingimisel.

Küesolewa aasta jaanuaris hakkasid kõigi maade kommunistlikud rühmad kommunistliku Internatsionaali ettekirjutusel Sinowjewi retsepti järele „ühiseft wäerinda“ looma. Ka Gesti kommunistid seadsid suure rutuga koku 12 nõudmist, mis pidid olema ühiseft wäerinna aluseks. Need nõudmised on siiski juba wäga reformistlikud ja sotsialistlikud, kuid wõimatu halvasti, hooletult ja rutates koku klopitud.

Need 12 nõudmist lasti siis jälle suure kiiruga Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogul wastu wõtta, ja alles peale selle oli meie parteil wõimalus nendega tutvuneda. Kuid siis seletati juba, et enam wõimalik ei ole neis

midagi muuta, waid olla wõimalus neid ainult toetada.

Meie partei keskkomitee arutas tekinud seisukorda ja leidis, et 12 punkti on tarwis teisiti wäljendada. Eriti leiti, et p. 5 — „Mõisate tüteldamine seisma!“ — on jarnasel kujul täiesti wastuwõtmatu, ühtlasi seda nii wäljendades, et mõisad tuleksid töölise kofutada anda. See lükati kommunistide poolt ilma pikema jututa tagasi.

Ka Tartu Ametiühisuste Kesknõukogu oli omalt poolt 12 nõudmist parandanud, mitte põhimõtteliselt nende wastu waieldes. See tunnistati aga kommunistide poolt otse kõige suuremaks äraandmiseks. Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogu juhatus nõudis meie partei keskkomiteelt ultimatiivselt, et see Tartu kesknõukogu peale surwet awaldata, nii et nõudmised ilma wähemagi muutujeta wastu wõetaks.

Niiugune oli õhkkond „ühises wäerinnaft“ juba algusest saadik... Sellest hoolimata pidas meie partei ühiseft wäerinna mõtet niitõrd tähtsaks, et wõimaliku leidis 12 nõudmist niisuguselgi kujul toetada ja tegelikule ühiseft wäerinna teostamisele ajuda. Meile ei olnud sel ajal kommunistide alatud sihid weel mitte küllalt selged.

Meie asustime ühiseft wäerinna teostamisele aujalt. Meile ei olnud see hiiüdsõna mitte ainult agitatsiooniliseks sõnakõlksuks, abinõuks, et oma „wennaspartei“, „faaswõitlejale“ ja wõistlejale jalga taha panna. Meie saime ühiseft wäerinnaft nii aru, et tuleb wõimalikult ühiseft keelt leida revolutsiooniliste parteide wahel, efirinnale tõsta, mis neil ühiseft, ülesjaada piirides neist lahkiminekutes, mis wõisid tekkida. Meie arwasime, et „ühises wäerinnaft“ tuleb loobuda wastutujeta demagoogiast, sihikust wastimisest ja waletamisest, muda loopimisest „wennaspartei“ peale, leppides asjaliku armustuse ja wigade esile toomisega. Meie uskusime, et ühiseft wäerinna aluseks pidi olema wastastikune usaldus, milleha igasugune ühine tegeuus muutub wõimatumaks. Meile olid kallid tööliskummise revolutsioonilise tiitwa humid ja meie olime walmis teatama piirini loobuma oma partelistest huwidest, et suurendada töölisklassi wõitlusjõudu, tugewamaks teha revolutsioonilist liikumist. Selles mõttes wõisime meie osa „ühiseft wäerinnaft“ ja meie õlgadele langesid pea kõik tegeliku töö raskused, eriti „Tallinna Töölise“ toimetamises. Meie partei kaasabil sai ühiseft wäerinna hiiüdsõna ja 12 nõudmist üle terve maa populaarseks.

Kommunistid ja taskukommunistid ei loobunud aga omadest urgitsemisest meie partei ja ta üksikute tegelaste kallal. Partei

tõrjumine ja mustamine kehtis endiselt edasi. Ei walitud abinõusid, et parteile jurmatvaid hoope anda. „Ühise wäerinna“ kätte all toimetati tasahiljutele oma poolehoidjaid, taskukommuniste meie parteisse, et parteid „üle wõtta“ ja teda täielikult teha oma käsitluseks.

See alatu manööver läks neil poliitilistel õnnelikkudel kahjuks forda ja sellega lõppes ka ühise wäerinna jant Gesti. Nüüd seletawad kommunistid ja taskukommunistid wäga awalikult, et nad „ühise wäerinda“ ainult nendega tahawad „teha“, kes walmis on nende wõimuhuete juhtide sõnakuulelikuks orjaks saama.

Kommunistide „ühise wäerinna“ 12 nõudmises ei ole eriti midagi kommunistlikku. See on opportunistlik programm, mille kohta isegi tööerakonna juhid seletasid, et neil midagi nende nõudmiste teostamise vastu ei ole, kui aga kommunistid teid näitaksid, kuidas neid kohe teostada, ilma et sellele majanduslik kokkulangemine järgneks.

12 nõudmist on oja sotsialistlikust programmist, kuid ainult oja. Meile on alati selge olnud, et neid nõudmisi ei teosta mingisugune kodanline koalitsiooniline walitsus. Neid kuulab töölisklass läbi juruda ainult rewolutsioonilisel, klassiwõitluse teel. Ja ükski organiseeritud teadlik tööline ei tohi wõitluses oma otsetohese seisukorra parandamise eest kunagi filmist lasta oma lõppsihti, sotsialismi.

12 nõudmises ei kõnelda aga sotsialismist mitte sõnagi. Selles mõttes on kommunistide „ühine wäerind“ antisotsialistlik ja tähendab lahtiütlemist kõigist senmistest rewolutsioonilistest seisukohtadest.

Meie arwates aga võib ühine wäerind olla ainult sotsialismi wäerind kapitalismi vastu. Iga teine „wäerind“ on utopistlik ja wäga tööerakondline sõnakuulutamise, mida meie mitte kaasa teha ei taha.

Teiselt puuduvad kommunistide ühise wäerinna programmis need abinõud, millega neid nõudmisi tahetakse teostada. Dieki tunnistawad kommunistid ainult kaht abinõu nende nõudmiste eest „wõitlemises“. Üks on — iseseiswate sotsialistide kõige maotum ja wastikum sõimamine. See on kommunistide peamine „klassiwõitluse“ abinõu. Ja teine — „tööraha walitsus“, ehk dieki koalitsioon tööerakonnaga. Selle kommunistide sünnitatud wärdja kohta oleme käesolewas numbris teisel kohal sõna wõtnud. Wanadest äraproowitud klassiwõitluse abinõudest ei lausu „programm“ aga sõnakestki.

Kui kommunistid ja taskukommunistid nii opportunistliku töötama oma tegevuse sihi

määraks on wõtnud, siis jääb arusaamatuks, mis suguste „rewolutsiooniliste“ seisukohtade nimel nad siis veel wõitlewad parempoolsete sotsiaaldemokraatide, sotside vastu? Kommunistidel on sotsidega wähe-malt ühesugused seisukohad, kui nad neist veel mitte palju paremal pool ei seisja. Kommunistide „rewolutsioonilikkus“ on jäänud ainult sellesse, et kõige inetumate abinõudega wõideldakse iseseiswate sotsialistide vastu. Kuid oma endised rewolutsioonilised, sotsialistlikud seisukohad on nad ära annud, oportunisti vastu wahetanud. Meie oleme aga oma wanadele seisukohtadele püsima jäänud. Ja kui nüüd kommunistid meie vastu wõitlewad, siis wõitlewad nad kui klassiwõitluse seisukohtade äraandjad rewolutsioonilise sotsialismi vastu.

Elseiswal 2. üleriiklikul töölisühingute kongressil on suur ülesanne teostada — töörahwa ühist wäerinda teelisele, sotsialistlikule ja klassiwõitluse alusele seada. Kongress peab uuesti redigeerima lähemad ühise wäerinna nõudmised. Kongress peab kindla sõnaga üt- lema, et töölisklassile ei ole ühine wäerind mitte kommunistide parteiliseks joiduhobuseks, waid töölisklassi enese ülesannete täit- miseks. Kongress peab üt- lema, et kõigine ühi- ne wäerind võib sündida ainult sotsialistlik- tude lõppsihtide eest wõitlemise pinnal. Kongress peab ka kätte näitama need taktilised abinõud ja teed, mida mööda töörahwa ühine wäerind peab sammuma wõidu poole. Lõpuks peab kongress looma selle organisatsioonilise vormi, mille kaudu tegelikult teostatakse ühine wäerind ja mis oma kanda wõtab wõit- luse juhtimise ligemate nõudmiste eest, seda wõitlust püüdes munita wõitluseks sotsialismi eest.

Sündab kongress seda teha, siis on ta oma ülesande täitnud! R. Freiberg.

Majanduspoliitika wõi pank- sipoliitika?

Gesti riigi majanduspoliitika seisab ja liigub „lahtiriigistamise“, riigi waranduste era kätesse sahterdamise tähe all. Riigi warandused ja ettevõtted, millest kasu loota, li- bisewad järkjärgult enam ja enam eraisikute, peaaegjalikult mitmesuguste warskelt loodud aktiwaseltide kätte. Seda näeme isegi nende tegetusharude juures, mis juba omalt ise- loomult on monopoolilist laadi ja wõimalda- wad seega nende kasutajale talitada ilma wõistluseta ning määrata oma kasu protsenti — oma heaksarwamise ja ahnuse järele. Et

Järnaste furnamismõimaluste juures ühtki piiri ei tunta ega peeta, ei tarvitse pikemalt seletada. Nii rikastab ennast erakapitaal riigi ja jeeq. kodanikkude rõhutu enamuse arvel ja kulul. Wärsked tõusit-kapitalistid asutavad juure õhinaga aktsiaseltsi, et võtta, mis veel võtta on. Neis seltsides leiduvad harilikult isikud sõrdlemisi wäikearwuliseft ringkonnast väga mitmesugustes ühendustes kunni kõrgemate isärideni, mille tõttu tekib wastastikune huwide ja tequtsemisühtlus, mis loob eriti soodsad mõimalused ka riiklikude waranduste ja majandusalade kerge waewaga waldamiseks ning suurte protsentidega kasutamiseks.

Õmal ajal kõneldi ja kirjutati väga palju põlewakiwi headest omadustest ja püüti näidata, kui suur ja wärtuslik warandus see olla. Nii pea aga, kui oli selgunud, et ta tõesti põleb ja et last saab mõnesuguseid õltsid, mis kõlbawad tarwitada, jagati need lademed ära igasuguste ettemõtjate ringkondade wahel — kontsessioonide näol. Suurem osa kontsessionääre aga ei kawatsegi nähtawasti ise tööle asuda, waid ootawad „hindade tõusu“, et siis nende käes olewaid maaalasiid suure kasuga edasi anda. Isegi riigi käes olewat ainuhest töötawat põlewakiwi kaewandust tahetakse sisseleade kulude eest ära osta, et siis mõimalik oleks terwet jeda tööstusala monopoliseerida ja õltsiwi jaaduste hindu määrata oma tahtmise järele. Nii peab igatahes beppima rikaste laualt langetate kooruksetega.

Samasugune on loqu gipsi, wõsworiidi ja teiste maapõue warade kasutamiseega. Samal alusel kasutatakse ka metsi, kus isegi nii kaugele minnakse, et kurikuulus küttekomitee, näit., riigikulul walmistatud metsamaterjalid maha müüb wähetkauplejatele, kes nad siis wäljamaale jaadawad wõi siseturule toimetawad, selle järele, mis kasulikum. Wist ei ole aeg kaugele, kus ka turbatööstus eraetteõtjate kätte läheb. Makstab ainult ära oodata, kunni riikliked katjed on näidanud, et see tööstus kasu wõib tuua, ja kunni riigitööstused ja elektrijaamad jalad alla jaawad, siis... lähewad nad üle erakapitaali kätte. Ja turbarabad jagatakse wälja eraetteõtjatele ekspluatseerimiseks just niisama, nagu see on sündinud põlewakiwiga.

Juba paar aastat kõneldakse riigi laewade äramüümiseft ja püütakse otse lapsikujeni minemate wäideteqga põhjendada selle jammu wajadust ja otstarbekohasust. Alles hiljuti oli see küsimus jälle kõne all riigikoq ruhaasjanduse komisjonis. Seal püüdis kaubandustööstus- ja teedeminister põllumees

Späberg näidata, kui kahjulik olla riigil laewu edasi pidada. Ja mis tõi ta ette? Riigi laewad wõistelda era laewadega. Wähemad neist wedada puid sadamatesse linnade warustamiseks — odawamalt kui era laewad. Sellega wõtta nad era laewadelt teenistuse ära ja sundida era laewandust häwinema. Mis sest, et puud tarwitajatele odawamalt kätte tuuakse.

Kõige selle peale waatamata, et just laewajõidu ameti juhataja kapten L. näitse olewat kõige juurem riikliku laewastiku wastane, mis asjaolu paratamatult peab halwama laewade tegewust ja tulutoowust, on siiski jenni igal aastal kasu jaadud. Peale selle on riigi laewad pidanud ühendust waarte wahel ja teistel niisugustel kiinidel, kus liikumine sõrdlemisi wäike ja kiin peab töötama kahjuga ning, nagu tähendatud, wõohindu alla jurunud. Kui küsiti, kuidas mõeldakse siis tulewikus pidada ühendust eeltähendatud kiinidel, siis tähendas minister, et selleks tuleb era laewanduseltsidele toetust anda.

Nii: riigilaewad, mis kasuga töötawad, on, tarwis wanaraua hirma eest maha müüa (praeguise majandusliku kriisi tõttu on laewade hinnad äärmiselt alla langenud) ja maksta riigikasjast igaaastast toetust nende ülesannete täitmiseks, mida praegu täidawad riigi laewad, riigile veel kasugi tuues. Et ole kasulik operatsioon?

Juba tänawu kewadel püüti näidata, eelarwe arutamise puhul, et Pärnu-Tallinna kiitjaroopalise kordaseadmine nõuda juuremaid kulusid ja olla riigile ülejõukäiw, mis-pärast olla kasulikum tee üle anda kas endisele wõi mõnele uuele aktsiaseltsile. Silgem olla peetud läbirääkimisi selle waudtee üleandmise üle. Ja 12. sept. s. a. ilmunud „Riigi Teataja“ listast (nr. 115/116) leiamegi „Pärnu-Tallinna waudtee aktsiaseltsi põhikirja“. Seltsi asutajateks on: Wlad. Beliaeff, Joh. Laidoner, Mich. Rant, Otto Strandman ja Mich. Wolkenstein. On seega põhjust loota, et need herrad päästawad Eesti riigi ülejõukäiwateft kuludeft ja warsti seamad korda kiitjaroopalise, et laste mis murab. Kuuldawasti loodetawat neile „kaela määrada“ ka Belle-Gidapere waudtee, mis juba peaaegu walmis.

Edasi asetati tänawu kewadel eripõhikirjade alusele riiklik põlewakiwi- ja turbatööstused. Sellega on need ettemõtted eraldatud riigikoq kontrolli alt, sest tulemaaastases eelarwes ei ka eelarwe materjalides ega seletuskirjades, mis riigikoq kiigetele kätte antud, ei leida neist sõnagi. Teatawasti määrati neile ettemõtetele aga sajad miljonid margad tegewuskapitaaliks. Samuti on üldiseft eel-

arvesti eraldatud riigipank, kellele üle antakse renteid, mis sellega muutuvad riigipanga osakondadeks ning ka eraldatakse riigikogu kontrolli alt. Rõdigi eripõhikirjade alusel töötavate ettevõtete põhikirjades on ettenähtud, et kunni pool neisse mahutatud kapitaalid mõidakse saada era rahameestelt, kes siis ka vastavalt nende ettevõtete juhtimisest osa võtavad. Et näita seegi jälle sedajama „lahtiriigistamise“ tendentsi, mida nägime teistel aladel.

Kuigi hra riigivanem K. Bätts ühe meie rühma arupärimise puhul riigikogus sõna võttes pateetiliselt rõhutas, et Eesti riik ei ole mitte mõni hea mamma, kes lastele ponkki juhu pistab, vaid et on enne Rahumäele saadetud ja saadetakse veelgi, misjuures seiskohast tööliste suhtes ka järjekindlast on kinni peetud, on minister põllumees Spsberg walitsuse majanduspoliitika juhina oma lastele jooksu wäga hea mamma, kes neile wäga kerge käega ja ohtralt ponkke jagab.

S. P.

Ometi kord awalikkus!

Juba mitu aastat on tööliste edustajad ajutavas kogus ja riigikogus järelejätmata kannud awalikkuse ette andmeid meie mitmenimelistes politseides wangide ülekuulamisel tarmitatavate peksmistest ja piinamistest kohta. Kuid kõigi nende arupärimistest ja küsimistest puhul on walitsus seletanud, et pole mingit wägivalda politsei poolt tarmitatud, kõnelemata piinamistest ja peksmistest. Rõdigi on meelest sieministri kiidufõned politsei korralduse, isamaaliku meeleolu j. n. e. üle. Seegi nii kaugele mindi, et riigikogu kõnetoolilt ähwardati arupärijaid kohtulikule wastutusele wõtta — politsei laimamise pärast. Kodanline ajatirjandus toetas muudugi sieministrit ja nii saadi eemalseiswates ringides mulje, nagu oleks pahempoolsete sellisulised arupärimised tõesti põhjendamatud. Ent politsei jatkas seda kindlamini oma tegevust kõrgete kogude ja „parema“ jeltkonna waiwimal heakskiitmisel. Sest kellel on siis asja sellega, kas mõni poliitiline wang tööliste leerist jurnuks wõi wigaselt piinatakse!

Uga seegi kodanlikest leerist ei wõinud aimatagi, et kord ka mõni tema klassiwendadest wõib politsei piinapihide wahel sattuda, nagu see kellegi herra Laikoga olla juhtunud. Nüüd on muudugi käre lahti ja seekama „Walwe“, kes tööliste peksmistest ja piinamistest puhul suudki lahti ei teinud, nimetab politsei tegevust inkwiisitsiooniliseks. Ja tööpoolest oletat nimetatud herrat, üht „Dma-

abi“ ja „Kaitseleidi“ asutajat ja korraldajat kriminaalpolitseis piinatud, teda pekses rewolvri părădega, õrudes ta jalatallaalu- seid rewolvri terawate nurkadega weriseks j. n. e. Ning lõpuks olla selgunud, et see isik jüütu on kuriteos, mille kordasaatmises teda kahtlustati. „Walwe“ lisab omalt poolt juure, et Eesti wabariigis ei ole ükski koda- nil kaitstud sellejarnase wägivalda vastu.

See juhtumus on muudugi ainult wäike näitus sellest, mis sünnib meie politsei ku- lisside taga. Suur osa jääb nelja seina wa- hele, kui kannataja seljataga ei seisja jarnaseid mõjuwõimsaid kodanlike klassi mehi, nagu Laikol, sest kannataja ei julge tema kallal kordasaadetud wägivaldast awalikult kõnel- dagi. Alles hiljuti esines Jsejaisma Sotfia- listliku töölistipartei riigikogu rühma arupäri- misega walitsuspolitseiniku poolt korda saadetud peksmistest kohta, mis ühes külas tänawuse aasta jooksul sündinud. Ja kannatajad wai- kised, kartes politseiniku, waiiksid jenni, kui üks nimetatud rühma liige erawõisil sellest kuulda sai ja asja üles wõttis.

Nüüd, kodanlike leeri enese paljastuste järele, ei wõi enam kellegil kahtlust olla, et politsei terwitab piinamist kui metoodi wan- gidelt tunnistuste soomisest.

Meie oleme kogu aeg hukka mõistnud jarnased inkwiisitsioonilised wõtted, mida ko- danlike klassi wõimuorganid on tarwitunud tööliste kallal — ja mõistame hukka ka prae- gu, kuigi siin kannatada saanu kuulub ko- danlaste leeri.

„Tööraha walitsus“ ehk kommunistide nurjaläinud katse tööerakonnaga koos „tööraha ühist wäerinda“ teostada.

Kunni 1922. aasta kewadeni olid kom- munistide seisukohad proletariaadi diktatuuri ülesannete, kodanlusega koaleerimise jne. koh- ta wäga selged. Kewadel aga saatis Kommu- nistliku Internatsionaali täidesaatev komitee kommunistlikkudele parteidele eeskirja „töö- rahwa walitsuse“ moodustamise mõtet propa- geerida, kus selleks pinda ja niisuguse walit- suse moodustamise juure tegelikult asuda wõimaluse järele.

Eesti kommunistid püüdsid seda jõudu- mööda teostada, sellest siis algasidki läbirää- kimised „tööraha walitsuse“ moodustami- seks Eestis, mitte rewolutsioonilise poliitilise wõimu haaramise, waid seaduslikul ja puht-

parlamentlikul teel, koaleerida püüdes tööerakonna ja foffidega.

Mis asi see töörahwa walitus pidi olema, see jääb tumedaks mist mõtte algatajatelegi.

Senni on nii revolutsiooniline marssim kui ka teised sotsialistlikud woolud asja ifka nii mõistnud, et iga töörahwa walitus peab olema tööliste klassiwalitus, wastandina kodanlisele klassiwalitusele, ehk teise sõnaga proletariaadi diktatuur. See walitus peab loomulikult teostama proletariaadi ajaloolise ülesande — purustama kapitalistliku korra ja hakkama sotsialismi üles ehitama. Mõistmatu oleks ette kujutada revolutsiooni järgus sarnast töörahwa walitust, mis jeda ülesannet mitte teostama ei hakkaks, waid kapitalismi alalhoidmist toetaks. See ei oleks enam töörahwa klassiwalitus, waid ifkagi kodanline wõim, nimetagu ta ennast kuidas tahes.

Senni oldi Kommunistlikus Internationaalis arwamisel, et töölistelklass ega tööliste parteid ei tohi kodanlusega koalitsiooni astuda, üheskoos walitust moodustada, sellega klassiwastolusid tumestades, waid peawad alati kodanlusega wastasrinnas seisma ja töölistelklassi ettewalmistama poliitilise wõimu haaramiseks. See oliqi ju kõige tähtsam punkt, mille poolest kommunistid, pahempoolsed sotsialistid ja kogu Kommunistlik Internationaal terawalt erines II Internationaalist ja parempoolsetest sotsiaaldemokraatidest. Just wiimased on alati toonitanud, et pahempoolse kodanlusega koos walitseta parempoolse kodanluse wastu olla töölistelklassile wäga tarwilik. Kui kommunistid on asunud jama le seisukohale, siis wõiwad nad pahempoolsetele sotsidele seltsimehelikult käe anda ja üksmeelselt koos töötama hakata.

Meil on harjutud tööerakondlasi puhtkodanlikeks parteiks, koguni mustasajalise maaliidu nooremaks wennaks pidama. Kui nüüd kommunistid tööerakonnale ettepaneku tegid „ühise wäerinna nimel“ koos töörahwa walitust moodustada, siis tuunistasid kommunistid selle sammuga tegelikult, et nemad walmis on teatud tingimistel koaleerima ühe puhtkodanlise parteiga. Edasi ei nõudnud kommunistid sugugi et see imelik kodanline „töörahwa walitus“ oleks hakanud sotsialistlikku korda teostama kas wõi järk-järgultki. Mitte midagi sarnast! Kommunistid tahtsid ainult jeda, et see koalitsioon hakkuks ellu wiia „töörahwa ühise wäerinna“ 12 nõudmist, mis eneses ei sisaldada midagi sotsialismi lõppsihhi, waid on mahakirjutatud opportunistliku Erfurti programmi minimaalsetest nõudmistest, tähendab, niisugustest nõudmistest, mis on teostatamad weel kapitalistliku korra ra-

mides ja mis tähedafid ainult tööliste olukorra parandamist kodanlise furnamisjüstemil alalhoidmise juures. Selle juures ei nõudnud kommunistid sugugi, et neid nõudmist kobe teostama hakataks, wastupidi, samas „Tallinna Tööliste“ numbris, kus ilmus töörahwa walituse moodustamise ettepanek, kirjutati juhtkirjas, et 12 nõudmist oleksid ainult läbirääkimiste aluseks ja et kommunistid nõus oleksid läbikaaluma, missugused neist nõudmistest oleksid otsekohe teostatamad.

See oli äärmiselt opportunistlik, utopistlik ja tahtita samm.

Sellega tunnistasid kommunistid ise, et proletariaadi diktatuur on praegusel ajal kättesaamata, et sotsialistliku revolutsiooni läbiwiimine ei ole weel wõimalik. Kommunistid näitafid sellega, et nad usu on kaotanud töölistelklassi enese jõusse, tööliste otsekohe walituse wõimesse ja loodawad seisukorra parandamist kodanlusega lehmakauba joritamiseft, kodanlusega kodurahu tegemiseft temalt teatud järelandmisi wälja tingida. Selle sammuga on põhimõttelised wahed kommunistide ja parempoolsete sotsiaaldemokraatide wahel kaotatud.

Kuid see kommunistide põhjalik seisukohatade rewideerimine oli ka utopistlik. Nad lootfid Erfurti programmi minimaalset nõudmist teostada enne revolutsioonilist pööret, rahulikul ja seaduslikul teel. Tööliste liikumise ajalugu näitab aga, et senni pea ainustki minimumprogrammi nõudmist ei ole tostatud muidu kui revolutsiooni abil. Oma „töörahwa walituse“ agitatsiooniga löid kommunistid töörahwa hullkades pettekujutuse, nagu wõiks ometi midagi kätte saada ilma revolutsioonita, rahuliku, seadusandliku tegevuse abil. Kommunistid püüdsid sellega töölistelklassi usku kõigutada revolutsiooniisse ja selle tarwilikkusesse, andsid raske hoobi töölistelklassi aratundmisele, et ainult sotsialistlik pööre wõib tööliste olukorda tõsiselt parandada. Kommunistid said nii revolutsioonilise sotsialismi äraandjateks.

Kuna ühelt poolt ära anti revolutsioonilised seisukohad ja kaotati terawad piirjooned revolutsioonilise sotsialismi ja sotsiaaldemokraatia wahel, siis tähendab kommunistide ettepanek teiselt poolt weel jeda, et nemad tööerakonda ometi töölistelklassi edustajaks peawad. Oma tahtita wäljaastumisega tekitasid nad igatahes laialistes tööliliste hullkades arwamisi, et tööerakond ifka ka on tööliste erakond, kui ifegi „kõige pahempoolsemad“ teda kutsuwad enesega „töörahwa walitust“ moodustama. Kommunistid aitafid wäga suurel määral wett segada ja klassiwastolusid

tumestada. See oli otsekohene agitatsioon tööerakonna kasuks.

Kommunistid on mõnikord seletanud, et kogu see „töörahwa walitsus“ olla olnud ainult agitatsiooni mõtteks. Wõib ju nii olla. Igatahes mitte aga agitatsiooni mõtteks revolutsioonilise sotsialismi poolt, waid just selle wastu.

Kuid kommunistid ja „tasukommunistid“ (iseseiswad-ülejoosfikud) tunnustasid ometi väga otsekoheselt, et nemad „töörahwa walitsust“ väga tõsiselt wõtawad. Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei wiimajel kongressil wastuwõetud resolutsioonis lausutakse selle kohta järgmist: „Töörahwa walitsuse hiiudõnna ei tohi olla mitte ainult propaganda, seda tuleb käsitada lähema nõudmisena — abinõuna, mis toetaks ühise wäärinna 12 nõudmist ja annaks tergitust töörahwa olukorrale“. Ühtlasi teatas tasukommunist Hansen enne partei lõhenemist meie riigima koosolekul, et tarbekorral tuleb ka walitsusse astuda, igatahes selleks walmis olla. Seletused on siin üleliigsed.

Tööerakondlased seletasid, et 12 nõudmist on neile põhimõtteliselt wastuwõetawad, näidatu kommunistid ainult teid, kuidas neid teostada, ilma et Eesti majanduslikult kofku langeks. Nüna kommunistid seda aga näidata ei jaksanud, siis jäigi „töörahwa ühine wäärind“ noormaaliidu ja kommunistide wahel tegelikult teostamata. Ideoloogiliselt astusid kommunistid aga suure sammus sisse.

Wõumulik, et meie, iseseiswad sotsialistid, selle kommunistide ja tasukommunistide sammuga leppida ei saanud. Sel puhul tekkisid ägedad waielused nii keskkomitees ja riigikoju rühmas kui ka kongressil meie ja praeguiste tasukommunistide, „päris“ kommunistide truude kannupoiste wahel. Selleaegse keskkomitee enamus kaldus aga koalitsiooni mõtte poole ja nii sai iseseiswategi partei kaasjüüdlaselt kommunistide äraandlikus sammus.

Kuid edaspidised „töörahwa walitsuste“ tegemised noorte ja wanade maaliitadega jätame lahkesti tasukommunistide ainuõigusteks. Iseseisew sotsialistlik töölisepartei ei tohi niijuguste asjadega töölise hulki effi-teele wiia.

R. Kreiberg.

Riigikogust.

Wiimastel nädalatel pöeb riigikoju peale tööpuuduse ka weel kriisitõbe. Selle tõttu on peetud ainult mõned koosolekud ja arutatud tähtsuseta küsimusi.

Walitsuse kriisi tõttu otjustati tööerakonna ettepanekul riigikoju koosoleku päewakorral 26. okt. ära jätta arupärimised. Hiljem otjustas wanemate kogu, et arupärimisi ja küsimisi ei saa üldse esitada walitsuse kriisi ajal — wist leinatäheks lahkunule. Kui aga uue walitsuse moodustamine peaks samuti weni-ma, nagu Pärnu maafonnawalitsuse kriisi puhul, kus üle aasta „moodustati“ enne kui walitsus jündis, siis on selle otjustega wastasrinna rühmadelt arupärimiswõimalus üldse ära wõetud ja neile huukorw pähe pandud. Peale selle katkusid kristlased õnne riigikoju juhataja kriisiga. Kui usuõpetus keskkoolide seaduse arutamisel oli läbi kuffunud ja juhataja ühe teise paragrahwi puhul usuõpetuse kaudsel teel kooli toomise ettepanekut hääletamisele ei pannud, korraldasid kristlased ühe wäikse kristliku mürgeli ja protesteerisid juhataja tegemuse wastu. Tagajärjekä oli, et wanemate kogu otjusel usuõpetuse küsimus weel kord riigikoju hääletamisele tuleb. Aga riigikoju juhataja hra Kuff (tööerak.) ei lenanud mitte, sest leiti, et ta päris kodukorra wastajelt polnud talitanud. Ja kriisi ei tulnudki.

Kristlastel ei õnnesta wiimajel ajal üldse. Nad on kogunud üle 80.000 allkirja, et rahwahääletamise teel algkooli seaduse muutmist nõuda ja usuõpetust kooli sisse wiia, kuid nõuawad jarnase seaduse muutmist, mida ei olegi ja on unustanud tarwiliku muutmisseaduseelõnu walmistamata ja allkirjadele juure lijamata. Nüüd otstatakse arhiivi, kuhu see kristliku hiigi ja waewaga kogutud warandus, mida wististe ei saa tarwitada rahwaalgatamise jaoks, hoiule anda, et teda ei riukaks koi ega rooste.

Seadustest on wastu wõetud: kodakondsuseadus, mis käsitab Eesti wabariigi kodakondsuse astumist ja sealt lahkumist; abieluseaduse maksmapanemise seadus ja kaitsewäkke teenistusse wõtmise ning sellest wabastamiseseadus.

Iseseiswa Sotsialistliku Töölisepartei riigikoju rühm esitas oktoobri lõpul riigikojule taoks seaduseelõnu: a) **Isikumaksu kaotamise seaduse**, mille järele isikumaks üldse ära kaotatakse ja omawalitsused 1. jaan. 1923. a. kaotawad isikumaksu wõtmise õiguse. Seletuskirjas rõhutatakse, et seda kõige õiglustemat maksu wõtawad need kogukonnad, kus parempoolsed wõimul, peaaesjalikult teatama maksupoliitika pärast, et maksufoormat weeretada kehwa töörahwa kibi peale; b) **Sõja seaduse kaotamise seaduse**, mille järele sõjaseadus kogu wabariigis ära kaotatakse selle seaduse wastuwõtmise ajast arwates. Mõlemad

eelnõud anti rühma esitajate vastuwaidlemisest hoolimata komisjonidesse ilma tähtaja määramiseta.

Arupärimisi on esitanud J. S. T-p. riigikoogu rühm neli.

Arupärimises sõjaseaduse ajalise edasifetmise kohta näidatakse, et weel kolm aastat pärast sõja lõppu edasi kestab sõjaseadus ja tarwitatakse sõjakohut ning teisi äärmiselt terawaid surweabinõusid tööliskliikumise mahajurumiseks, kuna samal ajal kõik riigiwargad, spekulandid jne. ei jatu ilmaski nende karmide abinõude alla, ning nõuti seletust, miks sõjaseadus edasi kestab ja kas walitsus kawatseb sõjaseadust üldse kaotada. Et arupärimine tagasi liikuti, siis esitas rühm, nagu eelpool tähendatud, sõjaseaduse kaotamisjeaduse eelnõu.

Teine arupärimine oli Wiljandi maakonnas seadusewastastelt wõetawa isikumaksu kohta. Wiljandi maakonna nõukoogu on oma 1921. a. puudujääkide katmiseks 400-margalise isikumaksu peale pannud ka neile, kellele wastaw seadus ei lubanud isikumaksu määrata. Omawalitsusasjade peawalitsus, kes harilikult püüab kitsendawalt seada omawalitjaste asjaajamisise ja jääski kurnab, on siin kaameli alla neelanud ja selle seaduse wastase otjuse jättnud protesteerimata. Selle tõttu on oja sellest seadusewastastelt maksust juba sisse nõutud. Küsitakse, miks on jarnane asjaolu maad leidnud ja kuidas mõeldakse kodanikkude õigused jalule seada.

Järgmine arupärimine käis haridusministeeriumi tegewuse kohta õpetajate Lomp'i ja Mets'a ametist tagandamisel. Mõlemad õpetajad on tagandatud, nagu ministri abi hra Sauer seletab, ilma põhjuseid nimetamata, millega neilt on wõetud igasugune enesekaitse wõimalus. Sel puhul on aga ministeerium saatnud laiali ringkirja, milles teatatakse, et mainitud õpetajad on tagandatud „kui mitteõlbulikud Eesti kodanikkude kaswatajad“. Selle ringkirjaga on need õpetajad, kelle lahtilaskmiseks ministeeriumil ei ole põhjusti ette tuua, asetatud n. n. mustadesse nimekirjadesse ja neilt wõimalus wõetud loolipõllul üldse töötada.

Wiimane arupärimine käis Warnja elanikkude peksmise kohta kohaliku politsei poolt.

Need arupärimised olid küll riigikoogu päewakorras, kuid wõeti rkl. Underkoppi (töerak.) ettepanekul päewakorras ära, mis pärast ka nende saatus teadmata. Waremalt esitatud arupärimiste peale wastatud ei ole, kuigi tähtajad ammu juba mööda on läinud.

Kommunistide poolt esitati arupärimine töölisajakirjanduse sulgumise kohta, kuid riigikoogu juhatus ei wõtnud seda päewakorda, sest et temas kohtu tegewust puudutatakse, mille kohta juhatusse arwates ei saa aru pärida.

Küsimiste kaudu on JST-p. riigikoogu rühm walitsuselt seletust nõudnud järgmiste asjaolude kohta: kas ja kuidas kawatseb walitsus lahendada järjest terawaks muutumat korterikriisi linnades ja alewites (J. Piiskar); missuguseid abinõusid mõtleb tööhoolekandeministeerium tarwitusele wõtta, et hõlbustada töölilistele oma teenitud palga kättesaamist töödandjatekt, ja kas ning millal kawatsetakse esitada riigikoogule uute töökaitse seaduste eelnõud, eriti töökaitse komisjariaadi ümberkorraldamise ja ta õiguste laiendamise kohta (W. Orras ja J. Tiks); miks on mõnele osale raudteeteenijailt 1. juulist saadik perekonnaabirahad maksmata jäetud, näit. weduriwarustajatele, ja millal kawatsetakse neile saamata jäänud abiraha välja maksta (J. Piiskar ja J. Tiks).

Wastustest waremalt esitatud küsimiste peale on selgunud, et walitsusel wäikemaapidajate rendiolude korraldamiseks weel mingisugust ligemat kawa ei ole; et maajaajate kõrwale ajutiselt asetatud maaharijatele kawatsetakse maad anda, kas neid kohti poolitades, kuhu nad on asetatud, wõi teistest mõistatest, aga et selle kawatstuse teostamine aastaid aega wõtab; et ülesõeldud Rabala metsatöölilised wõiwad saada rendilepingu alusel oja maad eneste kätte, kui nad seda tahawad; et Rabala metsatöölilistele ja ametnikkudele on oja warustust väljaandmata jäänud (1920. ja 1921. a. eest) ametniku lohatuse pärast ja et on korraldus tehtud neile warustuse väljaandmiseks ning ametnik administratiiv korras wastutusele wõetud. Et ka mujalt on kaebustsi tulnud warustuse ehk waheraha saamata jäämise kohta, siis juhime kõigi asjast huwitatute tähelepanu eeltoodud seletuse peale.

Riigikoogu koosolekul 7. nov. waliti erikomisjonid määseaduse ja wäljaspool linnasid ja alewid asuwate kinniswarade hindamisseaduse eelnõude läbiwaatamiseks. Samal koosolekul otjustati eitawalt sõjaminstri ettepanek: awaldada nõusolekut riigikoogu liigete Kägu ja Andrejewi wahi alla wõtmiseks.

Järgmisel koosolekul, 9. nov. wõeti wastu esimesel lugemisel asunikkude ehituslaenu seadus, mis määrab laenudeks 200 miljoni marka, ja kuulati ära walitsuse aruanne Eesti delegatsiooni tegewusest rahwasteliidu konverentsil, mille ette kandis põllumees kindral Laidoner, kes kordumalt rõhutas, et kuigi konverents pole annud reaalseid tagajärgi, ta siiski wäga tähtis olla olnud ja et Gestil olla waja oja wõtta kõigist rahwuswahelistest

konverentsidest, ükskõik kus ja misajaks need oleksid.

See lahkuva walitjuse surmaeelne awal-
dus kuulati ära filmapilgu kohase waitje tõ-
fidusega. Wanemate loogu otjusel peetakse ta
üle läbirääkimisi uue walitjuse ajal.

Prantsuse Kommunistliku Partei lagunemise lõpp.

Prantsuse Kommunistlikus Parteis tehti-
sid sisetised wastolud juba ta asutamiseist saa-
di 1920. a. lõpul, kuid tuntawat liigete arwu
wähenemist polewad esiotja weel märgata.
Viimase aasta jooksul muutus aga parteist
põgenemine otse paaniliseks. 1921. a. oktoob-
ris oli parteil weel 130.000 liiget, kuid 1922.
aasta juuli lõpuks oli liigete hulk 78.000
peale kahanenud, wälja astunud jega 52.000
liiget ehk umbes 40%. Ühes sellega muutu-
sid ka sisetised mõitlused parteis ägedamaks.
Partei jagunes nelja wõi wiide waenulikku
leeri, nende hulgas wäike rühm „õigeusklike“,
kes Moskwa toetusel kõigi abinõudega püü-
sid parteis juhtiwale kohale saada.

Esimeste wõimuhakkemiste tagajärjel
tõusis ka kõlbline lagunemine parteis oma
tõrgemale tipule.

Oktoobrikuul oli Pariisis koos partei II
kongress, kus oli wähemalt neli waenulikku
woolu edustatud.

Kõige pealt „parem tiib“, mis koos seis-
Berseuili ja Sellier' rühmadest. Nende saat-
us oli juba juwel Moskwa Internatsionaali täi-
desaattwa komitee istungil otsustatud, kus
nad kuulutati Kominternist wäljaseidetuks.
Sfeloosulikk on selle juures see asjaolu, et nad
wälja wõtsi Moskwa „ühise wäerinna“ ja
„tõdrahwa walitjuse“ mittetunnustamise pä-
rast. Nemad leidsid naeruwäärse olewat
„ühist wäerinda“ looma hakata nende partei-
dega, kellest kahe aasta eest sunniti lahku
lööma, keda jenni on nimetatud „reformist-
likeks äraandjateks“, „kodanluse agenti-
deks“ jne. Ja „kodanluse agentidega“ ühise
wäerinna loomine tähendaks ju sedasama,
mis ühise wäerinna loomine kodanluse ene-
sega. Mii olid need „parempoolsed“ dieti
pahempoolsed parteis, pahempoolsemad
kui Moskwa juhid ise. Kongressil tähendas
Sellier wäga dieti: „Meid sunnitakse ilma
wastuwaidlemata wastu wõtma hiiudjõnu,
mis teineteisele risti wastu käiwad. Ühine
wäerind? Milleks? Keegi ei tea seda. On
tõesti wõimatu ühise wäerinda 21 tingimi-
sega kokkukõlla seada. Kui peaks kohut mõis-
tetama nende üle, kes 21 tingimist rikuvad,
siis oleksid Wene kommunistid esimesed, keda

tuleks Kominternist wälja heita. Igatahes
ei ole teie ise kunagi katsunud neid tingimisi
täita.“ Selge on igauhele, et „ühise wäerinna“
hiiudjõna terawas wastolus on kommunistide
sennise taktikaga.

Kongressi kõige tugewamaks rühmaks oli
nõndanimetatud „keskkoht“ endiste sotsiaal-
patriootide Kroschardi ja Cachiniga eesotjas.
„Ühise wäerinna“ küsimuses oli „keskkoht“
Sellier' rühmaga täiesti ühisele seisukohal. Ka
nendele oli selge, et „ühise wäerinna“ hiiud-
jõna on kas filmakirjaline pettuse abinõu, wõi
tähendab see endistest Kominterni seisukoha-
dest loobumist. Kuid Moskwa juwel, kates
oma juhtiwaid kohte kaotada, oli keskkoht
ometi nõus „paremat tiiba“ parteist wälja
heitma.

Partei „pahem tiib“ oli arwulijelt palju
nõrgem, kui keskkoht, kuid selle eest wõis ta
Moskwa piiramata usaldusele toetada, olles
ise pimedast peast Moskwa juhtide käskude
täitja. Pahemat tiiba juhib Boris Sou-
varine ja sinna kuulub peale sotsialistide
ja endiste anarhistide ka hulk nõndanimeta-
tud nowembri sotsialiste, kes sõja kestel mit-
mesajustes kodanlikes leerides asusid, osalt
isegi „Action Française“ tuningriiklaste hul-
gas — nüüd muudugi äärmised pahempoolsed
tahawad olla.

Peale selle pahema tiiba leidus parteis
weel wäike rühm „äärmisi pahempoolseid“
anarho-sündikalistliku wärwiga, kes samuti
juba Moskwa täidesaattwa komitee poolt olid
parteist wälja heidetud.

Kõige terawamaks kujunes sellepärast
mõitlus juhtiwate kohtade pärast keskkohta ja
pahema tiiba wahel — esimesed kongressil
arwulijelt ülekaalus, kuid teistel piiramatu
Moskwa toetus.

„Keskkoht“ püüdis alguses igal wiisil ko-
tulepet sobitada enese ja „Moskwa“ wahel.
Nad olid walmis paremat tiiba parteist wälja
heitma. Nad olid nõus kõigele alla kirju-
tama: „ühisele wäerinnale“, mille wastu nad
nii kaua ägedalt ja „põhimõtteliselt“ olid wõi-
delnud, „rakufeste“ moodustamisele ameti-
ühingutes ja „poliitilise büroo“ piiramatu
wõimu tunnustamisele. Kongressil esitasid
Souvarine ja Kroschard ühise resolutsiooni
selle kohta.

Kuid juba teisel päewal läksid wahekorrad
weelgi terawamaks. Olles arwulijelt tunta-
walt wähemuses, nõudsid pahempoolsed ometi
„ultimatiwilt“, et neile üle poole kohti an-
taks keskkomitees, poliitilises büroos ja Su-
manits toimetuses. Keskkoht ei leppinud sel-
lega. Kominterni edustajad pakkusid endid
wahetalitajateks ja lubasid ühepalju kohti
mõlemale woolsule, kuid tingimisega, et „kesk-

lohti" sinna „sentriste" ei saadaks, waid „kindlaid" kommuniste.

See ettepanek fundis Krossjardi rühma meeleheitliku otsuse tegema — Moskwa enesega oppositsiooni asuma ja teatama, et kokkusepet ei ole võimalik saavutada. Ei suutnud kohutada ka Souwarine'i teadaanne, et parempoolsed partei keskatusi hoikoteerima saavad, ega Kominterni edustaja Manuiski ähwardused. Uutesse keskatusse waliti ainult keskühma edustajad „kummi küsimuse" lõpuliha lahendamiseni Kominterni kongressil". Parempoolsed lahkusid protesteerides kongressilt, ähwardades, et „nad Moskwas jälle kokku saavad". Nad loodavad nimekt kindlasti, et neljas Kominterni kongress oma otsuse nende kasuks annab. Ja Manuiski läkitas uuele partei juhatusle ähwarduskirja, — tema saamat juba selle eest hoolitsema, et Kominterni kongress partei kongressi otsused ühjakst tunnistab.

Nii on Prantsuse kommunistlik partei tegelikult kolmeks parteiks jagunenud. See on kaheaastase sisetiste intriigide, wõimupiiride ja partei arwulise kokkukuwamise loomulik lõpp — kuid ühes sellega ka Prantsuse kommunistliku partei kui proletaarliku partei lõpp. Käesolewagi kongress ei olnud enam töölispartei kongress, waid Moskwa palgaliste lawastatud halb fars, mida üks prowintsi saadik, Jules Blanc, kongressil wäga kujukalt iseloomustas:

„Enne kui teistega ühist wäerinda looma hakata, loodagu see kõige pealt oma parteis. Seit see, mis jenni kongressil tehtud, on olnud musta ja häisema pesu pesemine awalikult, koogu kodanluse ees...

„Muidugi, siin mõeldakse ainult selle peale, kuidas hästimakstud partei lisi kohti eneste wabel jagada. Teie olete kord ühinenud, kord wastastikku wõitluses oma isiklikkude huwide pärast. See on meile päewaselgeks saanud... Meie teeme prowintsis kommunistlikku kihutustööd ilma tasuta, kuid Pariisis tehakse kõik ainult maksu eest."

Niiwagu demoraliseeritud õhkkond wõis jündida ainult Moskwa wõimupiiride ja Moskwa raha tagajärjel.

Kuidas see kongress meele tuletab meie partei kowadist kongressi! Ka seal misati parteist wälja „parempoolsed", kes Kominterni wiimase aja opportunistlike mandõwreid ei suutnud kaasa teha ja revolutsioonilisi seisukohti ära anda. Ka seal sõimati Moskwa käskute poolt ilma aluseta kõiki neid, kes ilma tingimisteta Moskwa ja kohalikkude „kommu-

nistide" wõimumeeste orjaks ei tahtnud saada. Ka meie partei lõhkumises „tasukommunistide" poolt mängisid peaosja kommunistide wõimupiirid. Meie wõime ainult õnne tänada, et sellest äraostmiste teel põhjani mädaks muutunud õhkkonnast oleme kord lõpuliha wabanenud. R. K.

Wälismaalt.

Reaktioon kogu wäerinnal pealetungimas. — Saksa iseseiwate sotsialistide ühinemine enamussotsialistidega. — Itaalia Sotsialistliku partei lagunemine.

Wiimased kuud on Lääne-Euroopas mõõdunud reaktiooni tugewnemise tähe all. Saksamaal algatasid monarhistid mitmekordseid wäljaastumisi, panid toime poliitilisi mõrtsukatõid, kõwendasid monarhistlikku agitatsiooni, mis pidi olema etteawalmistuseks otsustawale pealetungimisele, monarhistlikuks restauratsiooniks kogu wabariigis. Senni ei ole need katsed weel tagajärge annud, kuid kõik Saksa sotsialistlikud ja wabariiklikud juhtimad tegelased tunnustawad ühemeelselt, et parempoolsed wäga tugewad, on ja sealt poolt Saksa praegust riigikorda suur hädaoht waritseb.

Õktoobri lõpul panid fascistid Itaalias ilma kõsima wastupanuta riigipöörde toime, mille terawots sühitud sotsialistide wastu. Fascistide riigipöörde toimepanemist ei tahtnud walitsus kõsilel tahtstada, waid näis seda ennem soowimalki, kuna aga proletariaat seda tahtstada ei suutnud, olles ise mitmesse parteisse killustatud ja omawahel ägedasti wõitlemas.

Riigipöõret toimepannes purustasid fascistid paljudes kohtades tööliste majad, tööliste lehtede toimetusruumid, rikkusid trüükodades masinad jne.

Itaalia riigipöõrdel on kõigi maade parempoolsed hulga sõjakamaks läinud. Fascism on saamas rahwuswaheliseks nähtuseks. Saksa monarhistid tõstawad jälle pead. Sgei Soome walgetaartlased hakkawad jälle liigutama ja Cesti „Kajad" ja „Päewalehed" kirjutawad Itaalia riigipöõrdest wäga kaasatundwalt.

Reaktiooni pealetungimisega näitab sotsialistlik liikumine teatud taqasitõmbumist, kaitseisjuksorda asetamist, mõnes kohas isegi lagunemist ja purunemist. Kõigepealt tuli see ilmsiks Saksamaa iseseiwate sotsialistide ühinemises enamussotsialistidega septembri lõpul.

Saksa sotside erakond on tuntuks oma äärmise reformismi ja demokraatia austamise

poolest, ja maevast suudab ka iseiseisvate ühinemine temasje palju märsket revolutsiooni-
list verd tuua, sest enamussotsidel oli 1.200.000 liiget, kuna iseiseisvatel oli ainult 300.000. Muudugi ei puudunud ka enamussotsidel oma pahem tiib, kuid teadmata on, kas see pahem tiib ühes iseiseisvatega saab nii tugewaks, et suudaks parteid oma kätte võtta, seda enam, et ka endiste iseiseisvate hulgas leidus reformiste, kes ühendatud parteis paremal tiival saavad seisma.

Braegu ühendatud partei juhtivates asutustes on endistel enamussotsidel igal pool käeteline ülekool.

Selle ühinemise kutsus aga paratamatult esile monarchistide tugewnemine ja pealetungimine. Rathenau tapmise järel oli kõigil selge, et reaktiooni vastu suudab väljaastuda ainult proletariaat ja ainult siis, kui ta ise on ühijeks jõuks kokku sulanud. „Reaktioon tuli ja rõhus tööliklassi raskemini, kui meie seda oleks teadnud kartagi. Meie usume, et iga tööliste hinges wäriseb täna mõte: kui töölisparteid ei ühine, siis häwinewad nad kõigea üheskoos“, — kirjutas Paul Levy ühinemise puhul. Ühinemine oli revolutsioonilise sotsialismi tagasitõmbumine ähwardava reaktiooni ees, oli selles mõttes kaotus. Kuid kui see suudab reaktiooni pealetungimist seisma panna, siis oli see kahtlemata võit, võit ühise wäerituna saatutamise nimel.

Enne fascistide riigipööret peeti Itaalia Sotsialistliku partei kongressi Roomas, kus partei jälle kaheks jagunes.

Itaalia Sotsialistlikul parteil oli 1919. a. 250.000 liiget. Livorno kongressil 1921. a. astus umbes 50.000 kommunisti parteist välja, kuna partei suur enamus Serratiaga eesotsias Kommunistlikku Internatsionaali astumise 21 punkti ilma tingimisteta vastu ei võtnud ja sellepärast loogu partei sealt välja heideti. Lõhenemise ja fascistide tegevuse tagajärjel oli partei liigete arv täesolewaks kongressiks 50.000 peale alanenud.

Kongressil kujunes alusest saadik välja faks tiiba. Ühel pool Turatti rühm, kes asus seisukohal, et fascistide võitu suudab tagasihoida ainult sotsialistide koalitsiooni astumine wabameelse kodanusega. See oli ainult pettekujutus, sest sotsialistide jõud oli kahe-
nemas, kuna ka wabameelne kodanlus oli äärmiselt nõrk ja tahtejõuta, fascism aga tugew jõuriistus jõud. Sotsialistide walitsusse astumine ei oleks suutnud sündmuste kõigus midagi muuta. See oli aga kõige tähtsamaks tülisüsimuseks, mis lõhenemise paratamatuks tegi.

Teiselt poolt olid ka Serrati maksimalistid „meelt parandanud“ ja walmis nüüd

Moskwa tingimisi wastuwaidlemata täitma, pidid sellega ka Turatti rühma parteist välja heitma. Nii jagunesi partei kaheks — Turatti rühma jäi 29.000 liiget, endisesse Serrati parteisse 32.000.

Nii on siis Itaalia Sotsialistlik partei ligi kaheaastase „eksimise“ järel Moskwa juure jälle tagasi jõudnud — kuid waremene endisest tugewast parteist. Ja ega killunemine nüüd weel lõppenud ei ole — see algab alles! Ei ole põhjust arvata, et Kominterni juhid „renegaate“ ferratiste nii fergesti oma rüppe tagasi võtaksid. Itaalia sotsialistidel tuleb weel mitmest puhastustulest, mitmest lõhenemisest läbikäia.

Ujalehed teatasidki, et Itaalia sotsialistid ainult sõnadigusega on Kominterni kongressile lastud.

Põiklõiked.

Ruidas II. töölisühisuste kongressile kommunistlikku enamust „tehasse“.

17. oktoobril oli Tallinna metallitööliliste ametiühisuse koosolek. Taskukommunistliku juhatusse andmete järel olla ühijusel üle 3400 liikme. Smelikul kombel oli aga tähendatud koosolekule ainult 250 inimese ümber kokku tulnud, kellest paljud juba koosolekur algul ära läksid.

Kui kongressi saadikute walimiseni jõuti, siis selgus, et ainult 170 inimest walimistest osa võttis — ainult üks kandidaat sai nii palju hääli, teised kõik wähem. Nii walitiqi siis 170 inimese poolt 34 saadikut, kes kongressil 3400 töölilist peawad esitamal!

Peale walimiste oli koosolekule jäänud ainult 50—60 taskukommunisti, ja siis see õige „klassiwõitluse“ mürgel weel lahti läks! Ei olnud enam mingisugust piiri iseiseisvate sotsialistide sõimamisel. Ei pörganud ühegi alatusse ega wale eest tagasi, et neid töölisi, kes igas asjas kommunistide pilli järel tantsida ei taha, mustaks määrada.

Ja need inimesed ei häbene weel „ühisest wäerinnast“, klassiwõitlusest jne. rääkida!

Weileri ja Keerdo „ühine wäerind“.

Mõni aeg tagasi teatas Weileri sinine „Esmaspäew“, et iseiseiswad sotsialistid ka wahjemat — sotsidega ühineda. Kohe trükkis taskukommunistide hääletoru, endise iseiseiswa sotsialisti Keerdo toimetusel, selle kõmuse numi ära. See ei rahuldanud aga neid sulevüütlikid tarwilisel määral ja 9. nov. ilmus jälle „Töölises“ teade, et neil „eramiisil“ pä-

ris „kindlad“ teated olla — meie ja sõjaste ühinemise kohta. Sõjagi läbirääkimised olla käimas!

Armsad taskukommunistid! Wahest on samasuguste „kindlate andmete“ põhjal teie ja tööerakondlaste wahel läbirääkimised ka käimas ja ühinemine teoks saamas! Wahest on teil juba „töörühma walitsuse“ ministrite portfellidki ära jaotatud — peenjusti teate teie ise juba paremini. Igatahes on „hingeeluline ühtlus“ bulwaarilehe „Esmaspäewa“ ja „Töölise“ wahel nii kui nii olemas. Paremm ajutage juba ühine häälkandja, siis ei ole enam tarwis kõmutateid teineteise lehestest ära trükkida!

„Harilik demagoogia“...

„Kommunistliku“ (!) lehelehe „Töölise“ nr. 5. kirjutatakse, et „Tööliliste Wõitlust“ olla hinnata „Töölise“ tellijatele jaotatud. See olla „siigadus“, „L. W.“ toimetus — „müüdawad tüdrukud“ jne. — kõige wängemas stiilis.

Igaleiuhale on selge, et siin tegemist on inetu walega. Meil ei ole ju käepärast niisuguseid rahajummasid, nagu wast „Töölisel“ ja „Kajal“, kelle wäljaandjad oma lehefesi pakkide kaupja hinnata laiali laotawad.

Kui meie poolt „Töölise“ toimetajalt taskukommunistilt Aeerdolt küsiti, kas tema „Tööliliste Wõitlust“ oma lehe lugejatele on jaotanud, siis wastas Aeerdo eitawalt, kuid tehes süütu näo, seletas ta, et demagoogia olla iseenesest mõistetawalt harilik wõte, mida parteilises wõitluses tulla tarwitada.

See „Töölises“ toodud sõnum wõib wähest küll demagoogia olla, ent niisugune demagoogia, mis — tarwitades „Töölise“ toimetajate sõnu — tõesti ainult „müüdawatele tüdrukutele“ kõlab. Tööliliste partei, kes end elustab wale teadete laiali laotamisega, on ainult häbiks kogu töölilisteklassile.

Taskukommunistid ei leia oma „rühma“ riigikogus!

Taskukommunistide Marwa, Wäike-Maarja ja Wäätja osakondade poolt on Sõjeseiswa Sotsialistliku Töölispartei Riigikogu rühmale kirjad tulnud, milles nõutakse rühma tagasiastumist täies koosseisus. Nähtawasti on siin aadressiiga eksitud, sest taskukommunistide edustawad riigikogus teatawasti „metssõjaid“ Hansen ja Aeerdo ja nende partei osakonnad lootawad ju ikka ainult oma edustajate arutustumist nõuda.

Kommunistide staabist on walmis rekoltsioon laiali jaotatud ka teistel koosolekul wastuwõtmiseks, mis samuti nõuab iseseiswate sõjastilide riigikogust lahkimist.

Meie partei ei ole kunagi kommunistide staabi käsutada olnud ega ole seda ka praegu. Nõukil kommunistide ja taskukommunistide koosolekul mõne häälega wastuwõetud resolutsioonides näitawad ainult nende jõuetust ja hõimemist mädanemist. Meie rühma tegevust tunneme ja hindame töölilise isegi. Kommunistid ja taskukommunistid näidaku parem, mis nende mehed riigikogus on teinud!

Kuidas kommunistid Tallinna linnawolikogus tööliliste kasusid kaitsewad.

Tallinna linnawolikogu koosolekul 11. oktoobril tehti ettepanek päewaforda wõtta fundusliku korterite wähetalituse andmine linnawalitsuse kätte, et korteritega andmisele wähegi piiri panna. Ettepanekut toetas pahem tiib peale kommunistide, kes Jansoni juu läbi teatasid, et neid niisugused „palkamised“ ei humitawat — ja erapooletuks jäid, nii võimaldades parempoolsetel ettepanekut läbi kukutada.

Proletaarlaste-kommunistid! Urge jookse pimedast peast omade kahtlaste „juhtide“ järele, waid toimetage iseseiswalt, kui töölilasksi huwid jeda nõuamad!

„Mis teil äraandmine, see meil — tööliliste huwide kaitsmine“.

„Kommunist“ Peelman juudistab ühel rahwakoosolekul Pärnumaal iseseiswaid sõjastiliste, et nende rühm riigikogus olla oma nime muutnud ja „Gesti“ minema wisanud. See olla olnud kõige suurem äraandmine. Sõis Gustawsoni küsimise peale, kas igasugune nimemuutmine on äraandmine, wastas Peelman, et just igasugune. Kui siis Gustawson seletas, et riigikogus ka üks teine rühm on oma nime muutnud, nimelt ametiühijuste kesknõukogu rühm — kommunistlikuks rühmaks, järjekult ka äraandjaks saanud, siis wasta sama Peelman, et see mitte äraandmine pole, waid jündinud tööliliste huwide kaitses.

Kuna kommunist küll „tööliliste huwid“ ei kaitses! Sõjagi Margi pildi all lahkudes ja lallutades kaitsewad nad neid „huwid“, nagu jeda omal ajal kommunist Soans tegi „tööliliste keldris“.

Läinud aastal kõlbmatu — nüüd hea küll!

Läinud aastal trükkis „Töö“ Maatööliliste Liidu poolt wäljatõotatud funduslikkude

määruste kawa küll ära, kuid lihas seletuse juure, et see isefotside „paendlik“ wärk mitte kuhugi ei kõlbawat! Nüüd on aga Liidu juhatuses kommunistidel ja taskukommunistidel täielik enamus ja pidi arvama, et need herrad nüüd ühe eeskujulise määrustiku loowad. Hiljuti oli Liidu juhatuses see küsimus arutusel ja wõeti ilma siisulisel muutmata läinud aasta „Kõlbmata“ kawa wastu, leides, et see wäga hea olewat.

Niisuguseid otsusi wõivad ainult kommunistid teha!

Pärnusse ja Tartusse põllumeeste fogu asutatud!

„Rajas“ ilmus hiljuti teade, et Pärnu ja Tartu linna „põllumeeste“ fogu olla asutatud. Suwitaw oleks teada, mis suguse riis- tapuuga need kaupmeestest, linna noorherra- kestest ja preilikestest „põllumehed“ küll „kinnawad“ ja mis sugust seemet nad oma linna „põllule“ küllwawad?

Pätsi uue walitjuse programm — fогupõllu- meestele liig „mäsfuline“!

„Waba Maa“ teab kõnelda, et fогupõllu- meeste riigifogu rühm olla leidnud Pätsi uue walitjuse deklaratsiooni kawa liig „punase“ olewat. Fогupõllumehed ei lepi nähtawasti enam kolmtöerand-presidendi Pätsiga, waid soowiwad ikka päris funingat!

Rogunud P r o f a a n.

Kroonika.

Ometi kord awalikkus.

24. oktoobril s. a. oli Tartumaa segakom- misjoni koosolek. Tööliliste edustajad panid kü- simuse otsustamisele, kas põllupidajad tun- nistawad sunduslikud määrused põllutööliliste tööaja ja palgaolude kohta tarwilikuks. Põllu- pidajate edustajad raiusid jellele wastu öel- des, et ilma määrusteta nemad rohkem palka makswad ja pealegi olla sunduslikud määru- sed wabaduse eitamine, nimelt kurnamise wa- baduse, kuna meil ühtki wabadust ei tohita- wat kitsendada. Tööliliste edustajad näitafid, et sunduslikud määrused tarwilikud on, sest ilma nendeta kurnab hallparun põllutöölilist armuta. Tööliliste edustajad on alati kurna- mise ja nõõrimise wabaduse wastu, kuid toe- tawad ja kaitsewad igasugust wabadust, mis tööliliste rasket oluforda parandab. Hääleta- misel andsid põllupidajate edustajad omad hääled sunduslikkude määruste wastu, kuna

tööliliste edustajad poolt hääletafid. Sellega ütlesid põllupidajad awalikult wälja, et nende töö segakomisjonis talwel ainult wigurda- mine oli. Nüüd on põllupidajad awalikult eitanud põllutööliliste oluforra parandamist, millest töölilised tarwilikud järeldused teewad. Kõik ühisustesse, sest ainult ühendatud jõud parandame oma oluforda ja sunnime hallpa- runi meid inimesteks pidama.

Peale kahetunnilise waeluse wõeti wastu tööliliste edustajate ettepanek, et kõik töölilised (ka põllutöölilised) tulewad riiklikult finnitada wanaduse, haiguse, wigastuse ja tööpuuduse wastu ning emaks jaamise puhul.

Rahwaerakonna Jaan Tõnisson tahab kütirühmi organiseerida.

29. oktoobril pidas J. Tõnisson Tartu „Wanemuises“ kõnet, kus ta ütles, et praegune sõjawägi tuleb koju jaata, kuid selle ase- mel kütirühmad ja skoutid sõjariistu panna. Muidugi mõtles Tõnisson siin seda, et hall- parunid ja angeldajad tulewad kütirühmade näol ja nende pojakesed skoutide näol organi- seerida ja sõjariistu panna wõitlusjeks tööliliste wastu. Nähtawasti tahab Tõnisson ka Gestis- fascistide eeskujul talitada.

Töölilised aga nõuawad: kindralite sõja- vägi laiali ja kõik sõjariistu ning tööliliste samane õigus endid organiseerida kui kurna- jatelgi kütirühmade näol.

Balti puuwilla wabrikust.

Wabrikus on tööliliste arv üle 2.000, aga wanemate nõufogu pole olemas, isegi ruu- mid, kus wanemate nõufogu oma koosolekuid korraldas, wõeti neil päimil üle ja anti wab- rikku insenerile tarwitada. Peale wiimast streiki ei wõetud üle 200 töölilise enam tagasi tööle, nende seas ka wanemad, Riutööliliste ühi- juse juhatusel liikmed ja rohkem arusaajamad töölilised. Ühtegi tööliliste koosolekut peetud ei ole, sest kes kutsub koosoleku kokku? Ületunni- töö tegemine õitseb. Puuwilla wabriku töölilised! Maha loidus ja kartus, kutsume lähe- mal ajal koosoleku kokku ja walime omale tööliliste wanemad! Nii enam edasi minna ei wõi. Sedasama tuleks ka Riutööliliste ühiju- sel teha, luua rutulisel korral uus juhatus.

—hm—

Suidas Tartu kodanlijed kinnaisad linna huwisid kaitsewad.

Wiimane Tartu linnawolikogu koosolek oli huwitaw jellepoolest, et linna 1920. a. aruande kinnitamise puhul tuli omas täies rõwedeses awalikult kodanlaste waade linna

asjaajamise kui oma meeste taskutäitmise kohta peale.

Linna kontrolööri Jms Kala agaral kaastegevusel oli revisjoni komisjon sunnitud esitama terve rea kõige mustemaid asju, kus linnavarandusega lohkakalt ümberkäimine päewaselge oli; kus oli ette wõetud operatsioonid, mis linnale määratumat kahju toonud j. n. e. Näituseks olgu toodud järgmised asjad. 1919 a. ostis linna varustuswalitsus, kelle juhataja oli rahwaerakondlane Raudsepp, 200 puuda tubakat, makstes selle eest 1.127.875 m. 48 p. Kui tubak juba wõetud oli, selgus et seal koguni wähe on tubakaaineid, waid suuremalt mingi puulehed. Muudugi oli raske sellest kõlbmata kraamist lahti saada, kuigi osa paberossidest topiti ja nii tubaka hind 1.200.000 m. tõseti. Osa sellest tubakast müüdi ära, osa on aga praegu alles, mida enam kuidagi ära müüa ei saa. See operatsioon tõi linnale 618.011 m. 03 p. kahju.

Sellesama kaubanduse osakonna warandust rewideerides, leidis komisjon, et siin paljude ainete puudujäägid, mida kahanemiseks katsutakse seletada, wäga suured on. Nõnda on 2.155 puuda sealihä läbimüügi juures terwelt 300 puuda kaotisi läinud, 500 puuda kaalivate läbimüügi pealt 242 puuda j. n. e. j. n. e. Selge, et siin ei ole mitte tegemist loomuliku kaotimisekuga, waid ennem küll kuritarwitusega.

Sama nähtused korduvad gaasivabrikus, kus kiwihüügi 8.317¼ puuda puudub, mille kohta keegi ei tea kindlasti ütelda, kuhu see on jäänud.

Elektrijaam, mis kuulus juba alaliste jaherduste poolest, oli 1920 a. wäljaannud mitmesuguses suuruses rahasummasid elektrimaterjaali osimiseks, kuid laduramatutesse on materjaal sissekandmata jäetud, mispärast on wõimatu kindlaks teha, kas materjaal ka tõesti äratarwitatud. Peale selle oli raamatutesse sissekantud — Rahwile 2 jülla puude eest 14.000 m. ja Tomsonile masina-õli eest 10.800 m. — mille kohta tarwilikud arwed puuduvad.

Need on üksikud näitused sellest, kui wõrd pahatahtlikult rahwa warandusega ümber on käidud. Sms Kala pealekäimisel nõudis revisjoni komisjon, et neilt, kes linna warandusega lohkakalt ümber on käinud, ehk kes oma ametkohuseid lohkakalt on täitnud, mille tõttu linn suuri kahjusid on kannud, nagu Raudsepp kaubandusosakonna juhatajana, — tuleks saadud kahju sisse nõuda. Loomulik, et ükski õiglase linnawolinik farnase ettepaneku wastu wajasda ei saa. Kord on linnale kahju tehtud, siis peab kahjusaja ka wastama.

Kuid Tartu linnawolikogu kodanline enamus, eesotsas rahwaerakondlastega, asus teisele seisukohale. Soolimata iseseiswate sotsialistide Kala ja Saaska protestidest, maeti üks wäärnähtus teise järele maha. Linna- ja Rahwikoogu prokurööri abi Sumberg — mõlemad rahwaerakondlased — kes ütlesid walimistel end linna huwide walwel seiswat, otsisid agarasti ettekaändeid ja juriidilisi konkse, kuidas wäärnähtuste kordasaatjaid wastutusest päästa. Igale ausale linnawolinikule oli selge, et siin kõike muud, aga mitte linna huwisiid kaitsti.

Parempoolse linnawalitsuse ijeloomulikuks jooneks, mis ära määrab kogu ta tegevuse on juba see, et linnawalitsus ei pea tarwilikuks kinnipidada linna eelarwestki, mida ta seaduse järele on kohustatud tegema.

Kodanlus on alati seadusi, mis ta ise wälja annud, enese kohta makswaks tunnistanud ainult niipalju, kupalju ta seda heaks arwab. Ülearuse tõenduse selle kohta andis mainitud linnawolikogu koosolek. Seaduse täitmise järele walwajad seda seaduse rikkumist ei näe, sest nad teawad, et wõimulolewad kibiid seadusi ainult tööliste üle walitsemiseks sepiitewad ja nad ka ainult neile kohustawad on.

Nõndasama käsitatakse ka maksu seadusi. Revisjoni komisjon oli ettetoonud rea maksusid, mille tähtajad möödas, kuid suured summad weel sissenõudmata — maksjate käes protsenta teenimas. Wõlgnikkude raamatus seisawad 1919. a. saadik wõlad, mis ulatawad miljonitesse, aga linnawalitsus sõdib käte ja jallega revisjoni komisjoni ettepaneku wastu neid summe sissenõuda.

Selge et siin aetakse kõige puhtwereliseimat klassipoliitikat. Klassipoliitikat, mis läheb kuritarwituste ja omameeste lohaka, linnale kahjutoowa asjaajamise kaitsemiseni.

Kõik need wäärnähtused on walikuks tulnud ainult sms Kala wäsimata tegevuse tõttu. Poleks kontrolööri olnud, oleks kõik see mustus jäänud paljastamata. Sellest saawad wäga hästi aru kodanlased ja sellepärast on nad kõwa kihutustöö alanud kontrolööri kohta äraaotamise poolt. Muudugi wõiwad nad seda teha, neil wolikogus ülestõsta rohkem käsi, kui tööliste edustajatel, kuid siis ei ole kahtlust, et farnased nähtused, millest täna jutt, arenewad mitmekordse kiirusega. Ja see ongi nähtawasti kodanliste linnaisade siht.

Sant festab edasi.

Kuigi R. Pätts uue walitsuse nimekirja esitas riigikoogule, milleks kõik endised ministrid, ka tööerakondlased, oma nõusoleku atwal-

dasiid, selgus hiljem ometi, et kriis nii kergesti ei lõpe.

Nimelt on tööerakond lõpuks ifka otsusele jõudnud, et ta Baueriga ja Sootsiga koos valitseda ei soovi. Selle tagajärjel on kristlane Bauer ja põllumees kindral Soots enese „haawatud“ tunnud olewat ja teatanud, et nad valitsuse loomisest enam osa ei võtvat. Laetvaliit lobuivat sellega üldse koalitsioonist, sest nende „kindel linn ja varjupaik“ — usudõpetus — kõikumata löönud. Selle eest nõuavad nad aga usudõpetuse kiires korras rahvahäältsusele panekut — oma kõlbmata allkirjadega!

Nii algab jant jälle otjast peale, kunni ehk uuesti valitsuse endise koosseisu juure tagasi jõutakse.

Toimetusele tulnud kirjad.

Balun järgnevalele ridadele ruumi anda. Tallinna metallitööliliste ühifuse koosolekul, kus kommunistid kõige inetumate waledega hakkasid ifeseiswaid sotfialiste laimama,

ütlefin, et Tallinna linnawolikogu ainult sellepärast jai töölilistele 250-margalife pearahamäärata, et kommunistliku rühma liikmed wiimseni koosolekult puudusid. Selle peale seletas Kõigu, et kõik linnawolikogu kommunistliku rühma liikmed olla sel ajal arreteeritud olnud.

Linnawalitsusest järele pärides selgus, et sel ajal olid järgmised ifitud linnawolikogu kommunistliku rühma liikmed, kellest teegi ei olnud arreteeritud: 1) A. Kimitint, 2) J. Täärman, 3) J. Rett, 4) J. Antopõld, 5) J. Tõltspepp, 6) K. Ellis, 7) J. Wirgeban, 8) J. Wanja, 9) J. Glasen, 10) K. Rootsi, 11) A. Fahlberg.

Järjekult on wale Kõigu tõendus, nagu oleksid kõik nende rühma liikmed mangis olnud, ja kogu wastutus pearahamäärast langeb nende kanda, sest parempoolsele ettepanek jai ainult mõne häälilife enamuse.

Austusega A. Sprent.

Käesolew kiri on saadetud ka „Töölilife“ avaldamiseks.

Ifeseiswama Sotfialistliku Töölispartei I. kongress.

Ifeseiswama Sotfialistliku Töölispartei keskkomitee otsustas Tallinnasse koku kutsuda partei I. (IV) kongressi

lanpäewaks ja pühapäewaks, 6. ja 7. jaanuariks 1923. a.

Kongressi päewakord on keskkomitee poolt järgmiselt kindlaks määratud:

1. Kongressi awamine ja juhatusel walimine.

2. Aruanded.

3. Politiline filmapill ja rahwuswahelife sotfialistliku liikumise seisukord. Referendid: fmd K. Freiberg ja G. Jonas.

4. Internatsionaali küsimus. Referendid: fmd K. Freiberg ja D. Gustawson.

5. Partei ideoloogia ja taktika. Referent: fms H. Aruus.

6. Partei programmi kinnitamine. Referent: fms K. Freiberg.

7. Wahakord teiste parteidega. Referent: fms G. Jonas.

8. Walimised partei asutustes.

9. Partei ligemad ülesanded: a) töölisühifustes ja töölisliikumises, b) omawalitsusasutustes, c) riigikoos. Referendid: fmd J. Piiskar ja D. Gustawson.

10. Riigikoogu walimised. Referent: fms D. Gustawson.

11. Partei koduorra wastuwõtmine. Referent: fms J. Piiskar.

12. Kohtadelt ja kongressil algatatud küsimused.

Kongressi edustusnorm on järgmisel kindlaks määratud: ojakonnad, tel tunni 25 liiget, saawad ühe edustaja, 26—50 liikmelised — kaks, 51—75 liikmelised — kolm, jne., iga 25 liikme pealt ühe edustaja.

Iga kongressi saadik maksab kongressimaksu 200 marka, jelle eest tagutakse kongressi saadikute sõidukulud partei poolt.

Kongressi saadikutele mureretakse majutata korterid.

Ojakonnad kutsugu juba aegjastli oma peakoosolek koku kongressi päewakorras olewate küsimuste harutamiseks ja saadikute walimiseks. Neis kohtades, kus ojakonda meel wormaliselt ei ole asutatud, tehtaagu jeda wiibimata, asutamispotofolli keskkomiteele jaates.

Keskkomitee loodab omalt poolt kongressi materjaalid, resolutsioonide kawat jne. ojakondadele paljundatult võimalikult aegjastli kätte toimetada.

Igaüksugused järelepärimised kongressi osjus adresseeritaagu: Tallinn, postkast nr. 367.

J. S. L. p. Keskkomitee.

Wastutaw toimetaja: Oskar Gustawson.
Wäijaandja: Ifef. Sotf. Töölispartei Keskkomitee.